

О.О. Вернік

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СУЧАСНОСТІ В РОМАНІ К. ФЕДІНА «МІСТА ТА РОКИ» ТА ПОВІСТІ Б. АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧА «СМЕРТЬ»: ТИПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Інтерпретація сучасності виступає прикметною особливістю розвитку російської та української літератур першої третини ХХ століття. Ця тенденція не раз констатовалася багатьма дослідниками. За сприйняттям сучасності, світовідчуттям, провідними творчими стратегіями представники літературних угруповань «Серапіонові брати» та «Ланка»-МАРС виявляють низку типологічних сходжень. Зокрема «Ланку»-МАРС та «Серапіонових братів» об'єднує розуміння специфіки впливу на особистість соціальних обставин. На нашу думку, досить переконливо цей процес виявився у романі К. Федіна «Міста та роки» та Б. Антоненко-Давидовича у повісті «Смерть».

У сучасному літературознавстві існують дослідження, присвячені роману К. Федіна (праці П. Бугаєнко, Б. Брайніна, Ю. Окляньського та ін.) та повісті Антоненко-Давидовича (розвідки Л. Бойко, В. Дмитренко, О. Забарного, І. Качуровського, Г. Хоменко та ін.), але немає жодного з досліджень компаративного характеру, у якому виявлялись типологічні ходження між цими творами. Усе це обумовлює мету й завдання статті – здійснити аналіз типологічних сходжень творів, зацентрувавши увагу на інтерпретації сучасності в романі К. Федіна «Міста та роки» (1924) та повісті Б. Антоненко-Давидовича «Смерть» (1928).

Слід зауважити, що у постреволуційні часи автобіографічність була однією з провідних рис літературного процесу. Письменники намагалися зафіксувати і передати власні враження від пережитого, створюючи таким чином твори про соціальні обставини свого життя. Їхні здобутки здебільшого мали низьку художню цінність, це були позбавлені художності свідоцтва про сучасність. Роман К. Федіна «Міста та роки» та повість Б. Антоненко-Давидовича «Смерть» здобули високу оцінку критики. Звернемо увагу на те, що твори були написані майже одночасно, між ними різниця – тільки в чотири роки, тобто письменників вже в цьому факті об'єднує єдиний час.

Роман К. Федіна «Міста та роки» апелює до біографії письменника. Детальний погляд виявляє багато збігів з сучасними автору реаліями. Так, в творі значна увага приділяється життю в Німеччині російського студента Андрія Старцова. У 1914 році герой прибуває до Нюрнбергу, товаришує з художником Куртом Ванном. Художник, дізнавшись про початок першої світової війни з Росією, шовіністично, з патріотичних міркувань розірвав відносини та покинув цю духовно близьку йому людину. Андрія Старцова, як громадянина ворожої для Німеччини країни, заслано до маленького міста Бішофсберг.

Федін, як і його герой, саме в літку 1914 виїхав до Німеччини: «Це не було викликано моїм яким-небудь особливим інтересом до німецькій

літературі. При переході на останній курс у нашому інституті було потрібно знання однієї мови достатньо досконало. Я запустив заняття з мови. Останній термін складання іспиту припав на осінь 1914 року. Я розраховував провести літо в Німеччині, навчитися пристойно й вільно говорити німецькою» [1]. До початку війни студент жив у сім'ї викладача німецької мови в Баварії, в Нюрнберзі. В післямові письменник зауважує, що німецьке містечко «приваблювало до себе чудом збереженою середньовічною архітектурою. У вежах і ровах сивого Бурга, обплетеного павутинню тісних вулиць, іграшкових площ і нагромадженнями лялькових будиночків з непомірними мансардами, середньовіччя здавалося тільки мертвим пам'ятником. Навіть «Залізна дівка» – вежа з колекцією знарядь тортур – невинно дрімала в романтичній оправі міста-музею. Дивував тільки наочний академічний педантизм, з яким були зібрані, класифіковані та розкладені під склом ці знаряддя катувань людини» [2, с. 342]. З початком війни Федін переїхав до Дрездена, бо вважав, що саме звідки зможе легко потрапити до Росії, але вже на залізничному вокзалі студента було заарештовано, йому повідомили, що тепер він «громадянський полонений»: «– Студент є студент! – розуміюче примружився поліцейський начальник, до якого зі скаргою звернувся Федін. – Да-а ... ха-ха ... по-нашому – призовник! Тепер російський цар матиме мінус один солдат. На солдата менше! – Задоволений, повторив він» [1]. Майбутній письменник залишився майже без грошей, але на щастя він познайомився з такими ж «полоненими»: філологом М. Коппелем (згодом той став найближчим другом Федіна), студентом Андрієвим, художником Шером та інженером Розенбергом. Усі разом вони створили маленьку російську колонію й підтримували один одного. Через деякий час полонених було вислано зі столиці Саксонії Дрездена до маленького прикордонного містечка Циттау, який став своєрідним прототипом Бишофсбергу з роману «Міста та роки». Також ця дещо змінена назва перегукується з легендарним містом східної Прусії Бишофсбургом, де у серпні 1914 року російські війська втратили багато своїх солдат.

Місто для громадський полонених Циттау знаходилось на межі Німеччини та Австро-Угорщини (сучасною територією Польщі та Чехії). Тут існували свої правила, які усі інтерніровані громадяни повинні були суворо дотримуватись – раз на день відзначатися в поліції, виходити за межі міста тільки за спеціальними пропусками. Майже кожна людина знаходилась під пильним оком поліцейського нагляду. Саме ці особливості життя в Циттау відбулися в романі. Зокрема, епізод про спробу втечі Андрія Старцова. Намагаючись перейти кордон, він випадково прийшов до замку Шенау, де маркграф та водночас наречений коханої дівчини Старцова фон цур Мюлен-Шенау благородно врятував героя від ув'язнення, виписавши документ, який підтверджував, що полонений декілька днів провів у нього: «Он вручил Андрею бумагу и, прощаясь, придержал его за руку. – В сущности, мой долг состоял в том, чтобы передать вас властям. Я нарушил его. Вы знаете, что это значит, когда немец нарушает долг? До свидания» [2, с. 183].

Федін перебував у Циттау більш ніж три роки. Автор згадував, що цьому саксонському містечку на межі з Чехією «судилося стати моєю тривалою школою навчання німецького обивателя. Я бачив факельну ходу по міських вулицях ... Я бачив виснажених російських полонених на полях зрошення й на скотарнях. Німецькі поміщики й куркулі були ревними рабовласниками ... Я чув проповіді про праведне німецьке серце... Я прочитав сотні німецьких газет, що висміюють гуманізм як прояв слабохарактерності" [1].

Зі спогадів Федіна відомо, що образ Курта Ванна виник у письменника під враженні від зустрічі з німецькою молоддю, яка також спочатку була сповнена шовіністичних ідей, а потім стала сповідувати революцію, напевно також фанатично. Ми вважаємо, що деякі риси характеру художника були запозичені Федіним у художника Шера, з яким він товаришував в Німеччині.

Сам автор також писав про зв'язок твору з своєю біографією: «Роман «Міста та роки» частиною побудований на основі моїх спостережень, які я отримав у Німеччині до першої світової війни і під час її. Ці спостереження, зрозуміло, не зовсім збігаються з тим, що пережито Андрієм Старцовим. Вони виходять за рамки його образу, бо не вичерпуються... і за рамки роману, тому що я продовжував перевіряти свої враження вже за тимчасовими межами, поставленим дією роману» [2, с. 342].

Значне місце в романі посідає тема любові. Через особливості цього почуття автор розкриває характери та внутрішній світ героїв. Любов Старцова до Марі Урбах стає рятівною силою в його самотньому житті. Характер героїні у Федіна досить нетиповий, позбавлений будь-яких романтичних рис. Автор зображує поступове становлення Марі. Читач бачить перед собою вольову, жорстоку, егоїстичну жінку. Ще з дитинства дівчинку вважали дивною. Її поведінку важко назвати жіночою. Вона не могла всидіти дома, завжди гралася з сільськими хлопчиками. Одного разу вони розкопали провал, шукаючи тіло та скарби міфічної маркграфині. Марі першою полізла в підземелля, раптовий обвал поховав дівчинку на десять годин – саме стільки часу знадобилося, щоб її знайти. Після цього випадку вона стала дивакуватою, відштовхуючи оточуючих своїми вчинками: «Старый кучер ... рассказал... как к нему подбежала фрейлейн Мари и объявила о своем желании зарезать гуся собственноручно... В конце концов она чуть не вырвала у него тесак и ударила им по гусиной шее. Отрубить гусаку голову ей не удалось, но кровь хлынула рукавом... А Мари неподвижно стояла у притолоки и каким-то мертвым взглядом следила за издыхающей птицей» [2, с. 116]. Брат Марі Генріх Адольф був її повною протилежністю: він – схожий на матір, вона – на батька, діти ворожо ставились один до одного, навіть жили на протилежних половинах будинку, зустрічаючись тільки в їдальні. Генріх любив тварин, як зауважує автор, «постійно нянчився з ними». Зникнення його улюбленої кішки спричинило справжній переполох. У кімнаті сестри хлопчик побачив, як «на кронштейне стеной лампы, у изголовья кровати, повешенная за горло, поджав хвост и распушив на спине длинную мягкую шерсть, покачивалась кошка. Лапки ее

дергались, над ощереними зубами вздрагивали, точно от щекотки, блестящи жесткие усики, и живот судорожно запал до позвоночника» [2, с. 117]. Коли батько спитав, навіщо вона так зробила, донька відповіла: «Хотела посмотреть, как она будет умирать» [2, с. 117]. Все це свідчить про надзвичайну, нібито звірину жорстокість дівчини, ту, яка через декілька десятиліть стане головною рисою фашизму. Тому здається дивним, що саме її, анти-героїню автор робить подругою головного героя, наділяючи рисами реальної людини, своєї коханої Ханні Мрва, з якої письменник познайомився саме в Німеччині. Їхня зустріч біля Лаушицьких гір за описом схожа з зустріччю Марі Урбах та Андрія Старцова. «V 1916 році найшвидше в навколишніх Лаушицких горах, де дозволялись прогулянки інтернованим, відбулася зустріч, – пише біограф К. Федіна Ю. Оклянській. – Дівчині було двадцять років. Належала вона до тутешнього привілейованого суспільству... Єдиний брат дівчини – офіцер кайзерівської армії – бився на Західному фронті... Дівчина була з сильним і вольовим характером... Той факт, що, полюбивши «ворожого іноземця», вона вступила в сміливе єдиноборство з законом, громадською думкою і забобонами свого середовища» [1].

Оклянський розповідає, що після висилки Федіна до Росії, Ханні намагалася потрапити до нареченого, покинула батьківщину, переїхала до Берліну, примкнувши до лівих соціал-демократів – спартаківців. Бажаючи отримати російське громадянство, дівчина фіктивно виходить заміж за російського військовополоненого, але в Мюнхені «потрапляє в киплячий казан політичних пристрастей. Будучи членом КПП, вона разом з повсталими робітниками бере участь у проголошенні Баварської радянської республіки. За цим слідує розплата. 1 травня 1919 – арешт, близько п'яти місяців в'язниці, потім примусове заслання до військового суду. Підконвойне припровадження назад до Мюнхену. Ще кілька місяців тюремного слідства, судового розгляду, аж до зими 1920 ... Починають турбувати постійна напруга й перевантаження. У 1921 році вона вмирає від розриву серця у віці 26 років» [1]. Федін все життя пам'ятав про Ханні, вона стала прототипом героїнь його творів: Анни («Брати»), Гульди («Я був актором»), Ельфи («Щастя») та вже згаданої Марі Урбах («Міста та роки»). Про велике значення для Федіна Ханні Мрва свідчить лист 1925 року до І. Соколова-Микитова: «Я отримав днями різні дрібниці з Сизрані, серед них листи до мене жінки, з якою я прожив кращі роки свого життя» [1].

Біограф Ю. Оклянський вказує, що образ Семидола, куди потрапив після повернення Старцов, схожий з Сизранню – містом, де Федін у 1919 році працював редактором журналу «Відгуки». Сучасна письменнику реальність передається в зображенні повстання селян Семидольського уїзду. Це типологічно близьке повісті Антоненко-Давидовича «Смерть», де також зображується незадоволення селян новою владою. Один з яскравих персонажів роману Федіна безногий інвалід Федір Ліпендін був визнаний головним ворогом, його видали самі повстанці, пояснюючи свій вчинок: «Федор все одно

калечный» [2, с. 292]. Передаючи цинізм селян, автор знов звертається до зображення нелюдяності свого часу – Старцова вбиває власний друг Курт Ванн, скаліченого Ліпендіна зраджують близькі люди. Усі складові твору немов підкреслюють жорстокість авторської сучасності, розвиваючи думку про те, що в післяреволюційний час не залишилося нічого святого, прийшла нова мораль, нова етика, яка революційною необхідністю виправдовує вбивство та зраду.

У романі «Міста та роки» К. Федін показує, як в Росії під впливом революції талановитий німецький митець Курт Ван перетворюється на фанатичного більшовика. Це другорядний персонаж твору, але саме він близький до Костя Горобенка – героя повісті Антоненко-Давидовича, бо так само вбиває людину – свого найближчого друга, головного героя роману Андрія Старцова, щоб довести свою революційну принциповість. Курт Ван двічі зрадив друга. Перший раз – у Німеччині, коли почалася війна з Росією, він відвернувся від Андрія, вважаючи непатріотичним товаришувати з росіянином. Але опинившись в Росії та прийнявши революцію, Ван вибачився перед Старцовим та знов потоваришував з ним. Андрій довірив Курту свою таємницю про те, як, віддячуючи за порятунок у Німеччині, допоміг втекти полоненому, маркграфу фон цур Мюлен-Шенау. Курт Ван робить самосуд та страчує друга. Роман закінчується короткою констатацією того, що ревком визнає дії товариша Вана правильними.

Повість Б. Антоненко-Давидовича «Смерть» дослідники називають одним з найкращих творів про авторську сучасність. М. Савка вважає, що «у повісті «Смерть» немає вигаданих нереальних художніх образів. Дія відбувається у невеличкому провінційному містечку, що своїми мальовничими краєвидами і стилем життя мешканців нагадує зрусифіковану Охтирку. Більшість подій відображено через призму колишнього воїна Петлюрівської армії Костя Горобенка, який згодом перейшов на бік радянської влади, обіймаючи керівну посаду наросвіти» [3, с. 86]. Л. Бойко справедливо пише, що «тільки глибоко дослідивши період життя і творчості майбутнього письменника в 1919-1924 роках, зокрема і насамперед його перебування у КП(б)У в 1920-1921 роках та в УКП (1922 – 1924 рр.), можна правильно зрозуміти повість «Смерть» й образ головного персонажа цього твору Костя Горобенка. Здійснена мною робота в цьому плані спонукає до висновку, що амбівалентний образ головного персонажа Костя Горобенка є якщо не повним alter-ego самого автора, то принаймні відтепер можна стверджувати, що в цьому образі куди більше від пережитого самим письменником, ніж це вважалося досі» [4, с. 56]. Зауважимо, що Б. Антоненко-Давидович сам визнавав автобіографізм повісті, створеної під впливом охтирських вражень: «В повісті «Смерть» ... я виводив охтирський типаж і використовував сцени, що бачив у Охтирці на великій арені життя. Воднораз чи не Охтирка визначила нарешті мою манеру письма: тиха, мальовнича Ворскла, романтика минувшини й перших революційних бур надали моєму перу ліризму, а калейдоскоп міських диваків і сільських «малахольних» привчили бачити між серйозним і смішним, спинятися на

гумористичних сторонах людського життя-буття, а часом і загострювати своє перо до сатири» [5, с. 10].

Отже повість Антоненка-Давидовича, як і роман К. Федіна «Міста та роки» репрезентують пережите авторами. Напевно, так саме, як колись і автор, герої повісті працюють у наросвіті, «труться між селянами й ходять з рушницею в загоні ЧОПу проти Махна та місцевих повстанських ватаг, збирають продрозкладку й проводять вибори до Рад» [5, с. 10]. Антоненко-Давидович зображує ті життєві реалії, що були добре відомі йому самому. Постійні збори; дискусії, безглузда хода маршем на суботник, анонімні характеристики, які викривають минуле героїв, зради власних вчителів, друзів, колег, родичей, коханих та й врешті решт самих себе – все це характеризує не тільки художній світ повісті «Смерть», а й авторську сучасність.

Письменник в подробицях зображує абсурдність багатьох більшовистських заходів, зокрема реквізування речей інтелігенції. Саме через це автор показує жахіття та безглуздість свого часу, підкреслює беззахисність народу та всездозволеність нової влади. Горобенко, сповнений провини за донос на власних викладачів гімназії та для того, щоб ще більше завдати собі болю, приходять до старенького вчителя фізики реквізувати його мікроскоп: «Горобенко піддався і глянув. Перед ним було повне болю, образи і здивування фізиків обличчя. Дивитися фізику в вічі не можна було. Горобенко прикусив губу й одвернувся. Хоч би фізик вилаявся, закричав, затупав ногами, сперечався – тоді б одразу полегшало. Але лагідний фізик не робив цього колись у гімназії, не зробив він цього і тепер. Фізик мовчки важкими, розхитаними кроками вийшов і за хвилину повернувся з мікроскопом» [5, с. 267]. Старий собака, втілюючи безпосередність та природність, ще більше підкреслює страждання героя: «Вилинялий, старий, як і сам фізик, Каштан... помітив Горобенка і, виляючи хвостом, підбіг до ганку. Бідний старий собака! ... Він засоромився пса, який щиро віддавав йому свої собачі пестощі, не почувачи в ньому ворога. Ці пестощі крадені, і Горобенко мерщій подався до хвіртки. Було шкода наївного Каштана, і бідаку фізика, і себе» [5, с. 267]. Опинившись на вулиці і відчувши себе крадієм, Кость викинув мікроскоп у річку...

Багато реквізованих речей відвозили за призначенням, тільки книжки нікому не були потрібні, «їх безсистемно кидали на підлогу одної з порожніх кімнат Нардому і тут, на заплъованих дошках, безліч назв з різних полюсів знання, науки й мистецтва находили собі довгий спочинок. Вони грубими покладами розлізались завширшки й завдовжки всієї кімнати, нижні шари вкривались тлінним порохом, а над ними росли вгору нові й нові. І отак день при дні кімната все більше й більше скидалась на незариту братську могилу» [5, с. 246-247]. Новій владі не потрібні були книжки, неосвітчені просвітяни не знали, що з ними робити, але все одно реквізували, напевно, як символ достатку та благополуччя. Тільки головний герой знаходив спокій у книжковій кімнаті.

Він, «як трунар, просиджував серед паперових трупах цілими годинами» [5, с. 247].

Тут у автора недаремно виникає порівняння книжок – з паперовими трупами, а героя – з трунарем. Повість наскрізь пронизана мотивом, метафорою смерті, до якої тяжіє Кость Горобенко. Типологічно це є близьким й до роману К. Федіна, згадаймо, що у творі російського письменника все підпорядковане смерті: маленька Марі Урбах вбиває гуся і намагається повісити кішку, щоб побачити, як тварина помре, більшовики вбивають калічного та безвинного Ліпендіна, повернувшись до Росії Андрій Старцов бачить навкруги кладовище, смерть та руїни, і врешті-решт його самого вбиває найкращий друг.

Головний герой повісті Антоненка-Давидовича в минулому був одним із засновників «Просвіти», «інструктором Центральної Ради, тікав із директоріївським військом», але в сучасних умовах йому треба зламати та витравити в себе все, що було важливим, герою треба вбити в собі людину. «В тому річ, Костю, що ти йдеш проти села. Українського села, – розмірковує герой перед розв'язкою повісті. – Ти мусиш бити разом з цими незрозумілими людьми саме в ту мішень, яку недавно будував своїми власними руками, як певний щит. Ти мусиш розтрити цю мішень на тріски, спалити ті тріски, щоб не лишилось і сліду. Ти мусиш, Костю, стріляти в позавчорашнього самого себе! Ось у чому річ» [5, с. 329-330].

Кость Горобенко витравлює з себе людяність, гідність заради того, щоб довести оточуючим, що він – більшовик. Перед читачем розгортається безліч протиріч, що вирують в душі героя. З одного боку, він тверезо дивиться на своїх товаришів, бачить усі недоліки й розуміє, що їхня поведінка – фанатична, ідеологія – намагання побудувати нову релігію, нове буття, в якому минуле виступає лише приводом для покарання: «Вони, як ті ченці, що в своєму несамовитому фанатизмові не зможуть забути цього ніколи, до могили – ніколи, – розмірковує Кость над більшовиками. – І, потім, це українство, що воно їм? їм, для яких не було ні Солониці, ні Берестечка, ні навіть Крут! Для яких уся історія – тільки вічна боротьба класів... Ах, які вони все ж таки доктринери!» [5, с. 238]. Але вже через декілька днів він приходить до висновку, що для того, щоб довести оточуючим свою приналежність до більшовиків, йому потрібно зректися минулого та – убити: «Мушу, власне, не вбити, а розстріляти. І тоді, коли перед очима з'явиться їхня кров, коли ця кров розстріляних повстанців, куркульні, спекулянтів, заручників і безлічі усяких категорій, що зведені до одного знаменника – контрреволюція, хоч раз, єдиний тільки раз впаде, як то кажуть, на мою голову, заляпає руки, тоді – всьому цьому кінець. Тоді Рубікон буде перейдено. Тоді я буду цілком вільний. Тоді сміливо й одверто, без жодних вагань і сумнівів можна буде сказати самому собі: я – більшовик» [5, с. 242].

В. Дмитренко називає повість Б. Антоненка-Давидовича «Смерть» «яскравою художньою експлікацією спроби автора зрозуміти причини розгубленості, загубленості і роздвоєності внутрішнього світу українця в

період, позначений приходом до влади комуністичної партії більшовиків» [6, с. 237]. Дослідниця справедливо кваліфікує твір як повість-попередження: «Через внутрішній світ головного героя повісті автор досліджує морально-психологічну драму роздвоєння особистості комуніста-українця, який для того, щоб зберегти життя, змушений зректися своїх колишніх ідеалів, відкинувши у своєму минулому все, що пов'язувало або могло б пов'язати його з ним» [6, с. 237].

Таким чином, типологічні сходження інтерпретації сучасності в романі К. Федіна «Міста та роки» і повісті Б. Антоненко-Давидовича «Смерть» спостерігаємо в художньому переосмисленні власного авторського досвіду, у схожому сприйнятті, тобто неприйнятті, часу, переданого через метафору смерті, загибелі, зради, в осмисленні трагедії особистості, яка опинилася у вирі політичних подій. Перспективи подальшого дослідження полягають, на нашу думку, в розгляді типологічно схожих рис інших творів письменників угруповань «Серапіонові брати» та «Ланка»-МАРС.

Література

1. Окланский Ю. Федин / Юрий Окланский. – М.: Молодая гвардия, 1986. – 352с. (серия «Жизнь замечательных людей») [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lib.rus.ec/b/240152>. – Загл. с экрана. – рус.
2. Федин К.А. Города и годы. Братья / К.А. Федин. – М. : Худ. лит., 1974. – 688 с.
3. Савка М. Релігійно-екзистенційні виміри буття в українській прозі міжвоєнного двадцятиліття: (психопоетика заголовку) / М. Савка // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Літературознавство / за ред. М. Ткачука. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2010. – Вип. 30. – С. 82-93.
4. Бойко Л. З когорти одержимих: Життя і творчість Бориса Антоненка-Давидовича в літературному процесі ХХ ст. / Л. Бойко. – К.: КМ Академія, 2003. – 584с.
5. Антоненко-Давидович Б.Д. Твори : у 2 т. / Борис Антоненко-Давидович. – К.: Дніпро, 1991. – Т. 1. – 714с.
6. Дмитренко В.І. Творчість митців об'єднання «Ланка»-МАРС у літературному процесі першої третини ХХ століття: аспекти перцепції та рецепції : дис. ... док. філол. наук : 10.01.01 / Дмитренко Вікторія Ігорівна. – Луганськ., 2009. – 403 с.

Аннотація

Интерпретация современности выступает отличительной особенностью развития русской и украинской литератур первой трети ХХ столетия. В главных творческих стратегиях представители литературных групп «Серапионовы братья» и «Ланка»-МАРС выявляют ряд типологических сходжений. В частности, «Ланку»-МАРС и «Серапионовых братьев» объединяет понимание специфики воздействия на личность социальных обстоятельств. Писатели пытались зафиксировать и передать собственные

впечатления от пережитого, создавая таким образом произведения об обстоятельствах собственной жизни.

Интерпретация современности в романе К. Федина «Города и годы» построена на биографии писателя, осмыслении социальных событий начала XX века. Повесть Б. Антоненко-Давидовича «Смерть», как и роман К. Федина «Города и годы», представляет пережитое автором, собственные впечатления от событий первой трети XX века. Типологические сходжения интерпретации современности в романе К. Федина «Города и годы» и повести Б. Антоненко-Давидовича «Смерть» наблюдаем в художественном переосмыслении собственного авторского опыта, в схожем восприятии времени, переданного через метафору смерти, гибели, измены, в осмыслении трагедии личности, которая оказалась в водовороте политических событий.

Ключевые слова: авторский мир, интерпретация, литературная группа, метафора, мировосприятие, современность, типологические сходжения.

Анотація

Інтерпретація сучасності виступає прикметною особливістю розвитку російської та української літератур першої третини XX століття. За провідними творчими стратегіями представники літературних угруповань «Серапіонові брати» та «Ланка»-МАРС виявляють низку типологічних сходжень. Зокрема «Ланку»-МАРС та «Серапіонових братів» об'єднує розуміння специфіки впливу на особистість соціальних обставин. Письменники намагалися зафіксувати і передати власні враження від пережитого, створюючи таким чином твори про соціальні обставини свого життя.

Інтерпретація сучасності роману К. Федина «Міста та роки» побудована на біографії письменника, осмисленні соціальних подій початку XX століття. Повесть Антоненка-Давидовича, як і роман К. Федина «Міста та роки» репрезентує пережите автором, власні враження від подій першої третини XX століття. Типологічні сходження інтерпретації сучасності в романі К. Федина «Міста та роки» і повісті Б. Антоненко-Давидовича «Смерть» спостерігаємо в художньому переосмисленні власного авторського досвіду, у схожому сприйнятті часу, переданого через метафору смерті, загибелі, зради, в осмисленні трагедії особистості, яка опинилася у вирі політичних подій.

Ключові слова: авторський світ, інтерпретація, літературна група, метафора, світосприйняття, сучасність, типологічні сходження.

Summary

Vernik O. A. The interpretation of actual time in the novel «Cities and years» by K. Fedin and in the story «The Death» by B. Antonenko-Davidovich: typological aspect.

The interpretation of actual time is considered as an important inure of the development of Russian and Ukrainian literature of the first third of XX century according to the perception of the actual time, the initial artistic strategies suck as a

chain of typological similarities are highlighted by the representatives of the group «Serapion Brothers» and «Lanka»-MARS. In postrevolution times the aspect of autobiography one of the main beaters of literature process. The writer were trying to express their own feeling from what they exercised creating a great dial of artistic works dedicated to the current times.

The interpretation of actual time in the novel «Cities and years» by K. Fedin is written on the basic of the author's biography, on the realization of social events of beginning of the XX century .The story «The Death» by Antonenko-Davidovich, as well as the novel by K. Fedin, is written on the basic of personal experience and events of the first third of XX century.

Typological similarity of interpretation of the actual time in the novel «Cities and years» by K. Fedin and the story. «The Death» deal with the personal experience of the author, in the same time perception expressed through the metaphor of death, betray, in realization of person's tragedy who is involved in political affairs.

Key words: author's world, interpretation, literature group, metaphor, world perception, typological similarities.